Katarina Frostenson: Svar på Peter Englunds inträdestal

Talare
Katarina Frostenson
Författare

Datum
20 december 2002

Min herre!

Genom Ert grundliga, inlevelsefulla tal framträder det nydanande i Erik Lönnroths långa forskargärning och hans skarpa, djupt uppmärksamma person, som vi saknar.

Att bryta upp cementerade bilder och mytbildningar var Erik Lönnroths lidelse, vare sig det gällde att undersöka de åtta handstilarna i Karlskrönikan eller att skärskåda hjälterollerna som spelats av människor som Gustaf III och Lawrence av Arabien. Att närsynt granska, se, och tänka om.

Erik Lönnroth var en uthållig lyssnare och en vass talare. Kanske lärde han sin dräpande talekonst av islänningarnas litteratur – han var hursomhelst en mycket muntlig person. Hur han än förhöll sig till det man sade kunde man vara säker på att han lyssnade. Inför hans avvaktande öga och exakta, ofta punkterande repliker kunde man ibland känna sig som byte för en blick som vill fälla, men allra mest som föremål för nyfiket intresse för vad man egentligen ville få sagt. Och tacksam var man att av honom lära hur det är möjligt att ändra riktning i ett samtal, att vända tankens gång.

Med Er företrädare delar Ni oviljan mot att idealisera och schematisera. Ni delar viljan att se helheten av motiv och drivkrafter i ett historiskt förlopp; att se människan i historien. Det är ett intensivt detaljintresse Ni visar, en hunger att upptäcka de märken i jorden, de ord i vittnesmålen och de linjer i konsten som bidrar till att frammana bilden av vad som skett. I Era verk förnimmer man ett levande behov av att se linjerna som leder fram mot stora händelser, men också ett iakttagande av brottet, avvikelsen, det som inte stämmer in.

”Förflutenhetens landskap” och ”Brev från nollpunkten” är de suggestiva

titlarna på två av Era verk. Här finns en känsla för platsen som kvarvarande vittne till avgörande, ofta katastrofala, händelser. Vid slagfält, skogar, raviner och kanaler dröjer Ni gärna med blicken, söker spåren av människan. Det är här, vid jorden och dess långa minne, det i ögonblick syns möjligt att fatta vad människor fått uthärda. Vid mötet med platsen växer frågorna om historiens katastrofer och vändpunkter, om glömskan och ”det kollektiva minnets grymma kast”. Här finns en djupt engagerande strävan att förstå det vi i efterhand benämner, och täcker över, som obegripligt. Och att belysa varför det kallas obegripligt.

Ni känner Er uppenbarligen ännu en aning lätt i skuggan av Erik Lönnroth. Men Ni har med Ert sätt att levandegöra historien redan åstadkommit mycket som både akademier och en bred allmänhet värderar och engageras av. Er vilja att vara grundlig i Era undersökningar är så stark att Ni ger pris till felfinnare – men den strängheten hämmar inte språket som rister av en smittande formuleringsglädje mitt i allt. Med andra ord: skarpögd genomlysning och livfullt berättande. Ni närvarar både i den tid Ni gärna kallar förflutenheten och i samtiden, där Ni visar intresse för mycket av vad den visar fram av nya tecken och språk. Det är i känslan att Ert starka engagemang i Ert ämne och Ert öppna sinne kommer att glädja och berika som Akademien hälsar Er välkommen på stol nummer 10.

Källa
Manuskript hämtat från svenskaakademien.se (2025-10-10)

Taggar
Författare, Svenska Akademien

URI
https://www.svenskatal.se/tale/katarina-frostenson-svar-pa-peter-englunds-intradestal